

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI

«TASDIQLAYMAN»

Toshkent tibbiyot akademiyasi
O'quv ishlari bo'yicha prorektor
Sh.A.Boymuradov

20 ___ yil « ___ » _____

HAYOT FAOLIYATI XAVFSIZLIGI. FUQARO MUXOFAZASI
FANI BO'YICHA SILLABUS
Kunduzgi bo'lim uchun

Bilim sohasi:	900 000	–Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot
Ta'lim sohasi:	910 000	–Sog'liqni saqlash
Ta'lim yo'nalishlari:	60910200	– Davolash ishi

Toshkent -2024

**HAYOT FAOLIYATI XAVFSIZLIGI.
FUQARO MUXOFAZASI
FAN SILLABUSI**

2- son Davolash fakulteti

60910200- Davolash ishi ta'lim yo'nalishi

Fan nomi:	Hayot faoliyati xavfsizligi. Fuqaro muxofazasi
Fan turi:	Tanlov fan
Fan kodi:	
Yil:	2023/2024
Semestr:	3-4
Ta'lim shakli:	kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	90
Ma'ruza	10
Amaliy mashg'ulotlar	35
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	45
Kredit miqdori:	3,0
Baholash shakli:	Sinov – 0
Fan tili:	o'zbek, rus va ingliz

Fan maqsadi (FM)	
FM1	talabalarda hozirgi davrda sodir bo'layotgan tabiiy, texnogen va ekologik tushadigan favqulodda vaziyatlarning aholi sog'ligiga, xalq xo'jaligi ob'ektlariga, davlatning iqtisodiyotiga ta'sirini; radiatsion, kimyoviy qidiruv va dozimetrik asboblarning tuzilishini; jabrlangan aholiga o'z vaqtida turli xildagi tibbiy yordamni ko'rsatishni; davolash muassasalarni va tibbiyot xodimlarini doimiy shay holatda bo'lishini; yakka va umumiy muhofazalanish vositalarni tushuntirish
Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	mehnat muhofazasi
2.	Xarbiy gigiyena
3.	mikrobiologiya
4.	epidemiologiya

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilim jihatidan:
TN1	Aholi hayot faoliyati xavfsizligiga ta'sir qiluvchi omillar, ularning kelib chiqish sabablari va organizmga patologik ta'siri haqida bilishi kerak;
TN2	Ommaviy qirg'in qurollari ta'sirida vujudga kelgan salbiy omillar majmuasi ta'sirida organizmda kechadigan patologik holatlarni oldini olish yoki ta'sir oqibatini kamaytirish uchun olib boriladigan ishlar haqida bilishi kerak;
TN3	tabiiy, texnogen va ekologik tUSDagi favqulodda vaziyatda jabrlangan aholiga tibbiy yordam ko'rsatish va o'choqni bartaraf etish uchun Fuqaro muhofazasining tibbiy xizmati kuch va vositalarini, zaruriy mol – mulk bilan ta'minoti haqida bilishi kerak;
TN4	Radiatsion, kimyoviy va biologik vaziyat ustidan asboblar yordamida kuzatishni bilishi kerak;
TN5	laborator nazoratni olib borishni, ma'lumotlarni qayd etish va tahlil etishni bilishi kerak;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN6	Aholi hayot faoliyatiga xavf tug'ilganda, favqulodda vaziyatda to'g'ri qaror qabul qilish, aholini tinchlantirish va aniq harakat qilishga o'rgatish;
TN7	Shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish;
TN8	Shaxsiy tibbiy vositalaridan foydalanish;
TN9	Birinchi tibbiy yordam va birinchi shifokor yordamini ko'rsatish;
TN10	Sanitar post, sanitar drujinachi, sanitar drujinachilar otryadi ishiga rahbarlik qilish;
TN10	Dastlabki tibbiy yordam ko'rsatish guruhida shikastlangan aholiga birinchi shifokor yordamini ko'rsatish;

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Hayot faoliyati xavfsizligini nazariy asoslari.
M2	Inson va atrof-muhit
M3	Tabiiy xavfli va zararli omillarning insonga va atrof muhitga tasiri hamda ulardan himoyalaniSh
M4	Favqulotda vaziyatlarda aholini va yashash hududlarini xavf-xatarlardan himoya qilish
M5	Bakteriologik(biologik) vositalar

Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A)	
A1	Fuqaro muhofazasi tibbiyot xizmati, vazifasi, tashkiliy tamoyillar
A2	Ommaviy qirg'in qurollarining tasnifi. Jabrlanish o'chog'ining tibbiy taktik

	tavsifi. Yo‘qotishlar. Yadroviy qurol. Trotil ekvi-valenti. Yadroviy portlash omillari
A3	To‘lqin zarbi. Jabrlanish zonalari tavsifi. Yorug‘lik ajralishi. O‘tuvchi nurlar
A4	Favqulotda vaziyatni baholash. Radiatsion holat. Radioaktiv zararlanish manbaalari. Zonalar tavsifi
A5	Dozimetriya metodlari. Dozimetrik asboblarning tasnifi
A6	Kimyoviy qurol. Zaxarli moddalarning tasnifi. Kimyoviy vaziyatni baholash
A7	Tabiiy, texnogen, ekologik va ijtimoiy tushadigan favqulotda vaziyatlarda hayot faoliyati xavfsizligi va fuqaro muhofazasi
A8	Shaxsiy himoya vositalari. Maxsus himoya vositalari. Shaxsiy tibbiy vositalar va ulardan foydalanish
A9	Shikastlangan o‘choqlarda tibbiy yordamni tashkil qilish

Mustaqil ta’lim (MT)		soat
1	Hayot faoliyati xavfsizligi, fuqaro muxofazasini ta’minlash asoslari. Ishlab chiqarish muhitida inson omili	3
2	Ishlab chiqarishda mehnat xavfsizligini ta’minlash psixologiyasi. Ishlab chiqarishda muqobil muhitni ta’minlash	3
3	FMTXning har bir davrda faoliyat xususiyati, asosiy tashkiliy tamoyillari	3
4	Terrorizm va aholi muhofazasi	3
5	Fuqarolar muhofazasi tibbiy xizmatining tashkiliy tuzilishi	3
6	Tabiiy ofatlar va ularning oqibatlari	3
7	Yong‘in xavfsizligi asoslari	3
8	Aholining tabiiy ofatlar, katta falokatlar va talafotlarda tibbiy jihatdan ta’minlanishini tashkil etish	3
9	Yadro qurollar turi va ko‘llanish usullari to‘g‘risida tushuncha. Yadro o‘choqlari tavsifi	3
10	Kimyoviy qurol, uni qo‘llash usullari va ZM tavsifi	3
11	Aholini ommaviy qirg‘in qurollardan himoya qilish	3
12	Tibbiy muassasalarni ko‘chirish	3
13	Shaxsiy himoyalangan vositalari. Shaxsiy tibbiy himoya vositalari	3
14	Shikastlangan aholini davolash-ko‘chirish jihatidan ta’minlash. Tibbiy muassasalarni ko‘chirish	3
15	Ishlab chiqarishda mehnat xavfsizligini ta’minlash psixologiyasi. Ishlab chiqarishda muqobil muhitni ta’minlash	3
	Jami	45

Asosiy adabiyotlar	
1	Rustamova X.E., Maxsumov M.Dj., Tuymachev Ÿ.A. Xaёт faоliяти xavfsizligи. fuqaro muhofazasi. Darslik. 2018y.
2	Rustamova X.E., Maxsumov M.Dj., Tuymachev Ÿ.A. Fuqaro muhofazasi va fuqaro muhofazasi tibbiёт хизмати. O’quv qo’llanma. 2018y.
3	“Fuqaro muhofazasi to’g’risida” O’zbekiston Respublikasi Qonuni. 2000 yil 26 may
4	Favqulodda vaziyatdan muhofaza qilishning хuquqiy asoslari. O’RFVV. Fuqaro muhofazasi instituti. Toshkent-2000.
5	Xasanov U. Favqulotda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi. T. 2011 y.
6	Saidov B.M., Xabibullayeva V.N., Saidov B.B., Ishxo’jayeva V.B., Hakimjonova V.B., Saidova Sh.B. “Fuqarolar muhofazasi va uning tibbiy xizmati” -Toshkent, 2006 y.
Qo’shimcha adabiyotlar	
1	Saidov B.M., Xabibullayeva V.N., Saidov B.B., Ishxo’jayeva V.B., Hakimjonova V.B., Saidova Sh.B. “Fuqarolar muhofazasi va uning tibbiy xizmati” -Toshkent, 2006 y.
2	Основы организации защиты населения и территории чрезвычайных ситуаций мирного и военного времени. А.В.Матвеев, А.И.Коваленко. Санкт-Петербург – 2007.
3	Завьялов В.Н. “Гражданская оборона” -Москва, Медицина 1989г
4	Nazarov O. A. “Favqulodda vaziyatlarda tibbiyot xizmati” ” -Toshkent, 2003y.
5	Muxiddinov R.U., Tojibayev N.S. “Favqulodda vaziyatlarda tibbiy yordam ko’rsatish”-Namangan, 2002y.
6	Tojiyev M.X., Ilxomov M., Ne’matov I. “Favquloddagi vaziyatlar va fuqaro muhofazasi” darsligи. Toshkent, 2002y.
7	Tojiyev M.X., Ilxomov M.X. “Tabiiy ofatlar va insonlar muhofazasi”.Toshkent. TMI, 2001y.
8	Uchebnaya rekomendatsiya - Pamyatka dlya slushateley po voprosam grajdanskoy zaщиты. Toshkent, ООО “UPAK”, 2000y.
9	Salomova F.I., Ponomareva L.A. va hammualliflar “Radiatsion gigiyena” o’quv qo’llanma. Toshkent . 2017 y.

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

Ball	ECTS baho	ECTS ning ta'rifi		Baho	Ta'rifi
90-100	A	«a'lo»	<p>Fan dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi;</p> <p>tibbiy terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, aniq va lo'nda javob bera olsa;</p> <p>muammoli savollarni aniqlashi, o'z qarashlarini ilmiy-amaliy tilda asoslab bera olishi;</p> <p>fanning tayanch tushunchalarini bilishi va uni qisqa vaqt ichida ilmiy va amaliy masalalarni yechishda samarali qo'llay olishi;</p> <p>nostandart vaziyatlarda muammolarni mustaqil va ijodiy hal qila olish qobiliyatini ko'rsata olishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda to'liq bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni to'liq egallashi;</p> <p>amaliy masalalarni qisqa, asoslangan va rasional ravishda hal etishi;</p> <p>amaliy mashg'ulotlarda normativ-huquqiy hujjatlarni juda yaxshi bilishini namoyish qilishi ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (doim rasional) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini yetarli</p>	5	A'lo

			<p>darajada mustaqil rasmiylashtira olishi;</p> <p>fan dasturida tavsiya etilgan asosiy va qo‘shimcha adabiyotlarni to‘liq va chuqur o‘zlashtirishi;</p> <p>fan bo‘yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo‘nalishlar mohiyatini anglash, ularga tanqidiy baho berish va boshqa fanlar ilmiy yutuqlarini qo‘llay olishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg‘ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo‘lishi, vazifalarni bajarishda yuqori madaniyat darajasiga ega bo‘lishi lozim;</p>		
85-89	B+	«juda yaxshi»	<p>fan dasturining barcha bo‘limlari bo‘yicha tizimli, to‘la va chuqur bilimga ega bo‘lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi;</p> <p>tibbiy terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o‘z o‘rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to‘g‘ri, aniq javob bera olsa;</p> <p>o‘z fikrini isbotlashda yoki boshqa nazariy materialni bayon qilishda yuzaga kelgan noaniqliklarni mustaqil bartaraf eta olishi;</p> <p>fanning tayanch tushunchalarini bilishi, qisqa vaqt ichida ilmiy va kasbiy vazifalarni qo‘yish hamda hal qilishda undan unumli foydalanishi;</p> <p>standart vaziyatlarda muammolarni o‘quv dasturi doirasida mustaqil hal qila olishi;</p> <p>amaliy ko‘nikmalarni mustaqil</p>	4	yaxshi

			<p>ravishda to'liq bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni to'liq egallashi;</p> <p>amaliy mashg'ulotlarda normativ-huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishini namoyish qilishi, ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (lekin doim ham rasional emas) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini yetarli darajada rasmiylashtira olishi;</p> <p>fan dasturida tavsiya qilingan asosiy adabiyotlarni o'zlashtirishi;</p> <p>o'rganilayotgan fan bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglay olishi va ularga tanqidiy baho berishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda juda yaxshi madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;</p>		
71-84	B	«yaxshi»	<p>fan dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi, ammo bir oz kamchiliklar bilan;</p> <p>tibbiy terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri javob bera olsa;</p> <p>o'z fikrini isbotlashda yoki boshqa nazariy materialni bayon qilishda yuzaga kelgan noaniqliklarni mustaqil bartaraf eta olishi;</p> <p>fanning tayanch tushunchalarini</p>	3,5	

			<p>bilishi, qisqa vaqt ichida ilmiy va kasbiy vazifalarni qo'yish hamda hal qilishda undan unumli foydalanishi;</p> <p>standart vaziyatlarda muammolarni o'quv dasturi doirasida mustaqil hal qila olishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni egallashi, ammo bir oz kamchiliklar bilan;</p> <p>amaliy mashg'ulotlarda normativ-huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishini namoyish qilishi, ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (lekin doim ham rasional emas) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini yetarli darajada mustaqil rasmiylashtira olmaganligi;</p> <p>fan dasturida tavsiya qilingan asosiy adabiyotlarni o'zlashtirishi;</p> <p>o'rganilayotgan fan bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglay olishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda yaxshi darajaga ega bo'lishi lozim;</p>		
60-70	C	«qoni-qarli» – sust natija, qo'pol kamchiliklar bilan	<p>fan dasturi doirasida yetarli bilim hajmiga ega bo'lishi;</p> <p>tibbiy terminologiyani ishlatishi, savollarga javoblarni to'g'ri bayon qilishi, lekin bunda ayrim xatolarga yo'l qo'yishi;</p> <p>javob berishga yoki ayrim maxsus ko'nikmalarni namoyish qilishda</p>	3	Qoni-qarli

			<p>qiynalganda, fan bo'yicha asosiy tushunchaga ega ekanligini namoyish etishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni (sifati va belgilangan soni jihatdan) mustaqil ammo hatoliklar bilan to'liq bajara olishi;</p> <p>kompetensiyalarni mustaqil, ammo hatoliklar bilan egallashi;</p> <p>fanining umumiy tushunchalari bo'yicha qisman bilimga ega bo'lishi va uni standart (namunaviy) vaziyatlarni hal etishda qo'llay olishi;</p> <p>pedagog xodim yordami bilan standart vaziyatlarni hal eta olishi;</p> <p>o'qilayotgan fan bo'yicha asosiy nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglashi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda pedagog xodim rahbarligida qatnashishi, vazifalarni bajarishda yetarli madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;</p>		
0-59	F	«qoni-qarsiz»	<p>fan dasturi doirasida faqat ayrim fragmentar bilimlarga ega bo'lsa;</p> <p>tibbiy terminlarni ishlata olmasa yoki savollarga javob berishda jiddiy va qo'pol mantiqiy xatolarga yo'l qo'ysa yoki umuman javob bermasa;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda passiv qatnashib, vazifalar bajarish madaniyatining past darajasiga ega bo'lsa yoki umuman bajarmasa;</p> <p>amaliy ko'nikmalarga va kompetensiyalarga ega bo'lmasa, o'z xatolarini hatto pedagog xodim tavsiyalari yordamida ham to'g'rilay olmasa.</p>	2	Qoni-qarsiz

Fan o‘qituvchisi to‘g‘risida ma’lumot

Mualliflar:	N.J.Ermatov, t.f.d., professor D.G.Abdullayeva t.f.d., dotsent B.B.Ortiqov PhD, katta o‘qituvchi A.Sh.Kamilova, assistent
E-mail:	abdullaeva.dg1976@gmail.com bobomurodortiqov89@gmail.com aida.kamilova1988@gmail.com
Tashkilot:	TTA, Bolalar, o‘smirlar va ovqatlanish gigiyenasi kafedrası
Taqrizchilar:	t.f.d, dotsent N.O.Ahmadaliyeva t.f.n., dotsent G.M.Israilova

Mazkur Sillabus TTA o‘quv-uslubiy Kengashining 08.05.2024. yil 03311-sonli yig‘ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus “Bolalar, o‘smirlar va ovqatlanish gigiyenasi” kafedrasining 27.08.2024 yil 1-sonli yig‘ilish bayoni bilan ma’qullangan.

Fakultet dekani

A.A.Irnazarov

Kafedra mudiri

N.J.Ermatov

Tuzuvchilar

N.J.Ermatov

D.G.Abdullayeva

B.B.Ortiqov

A.Sh.Kamilova